

S'Esclop

9

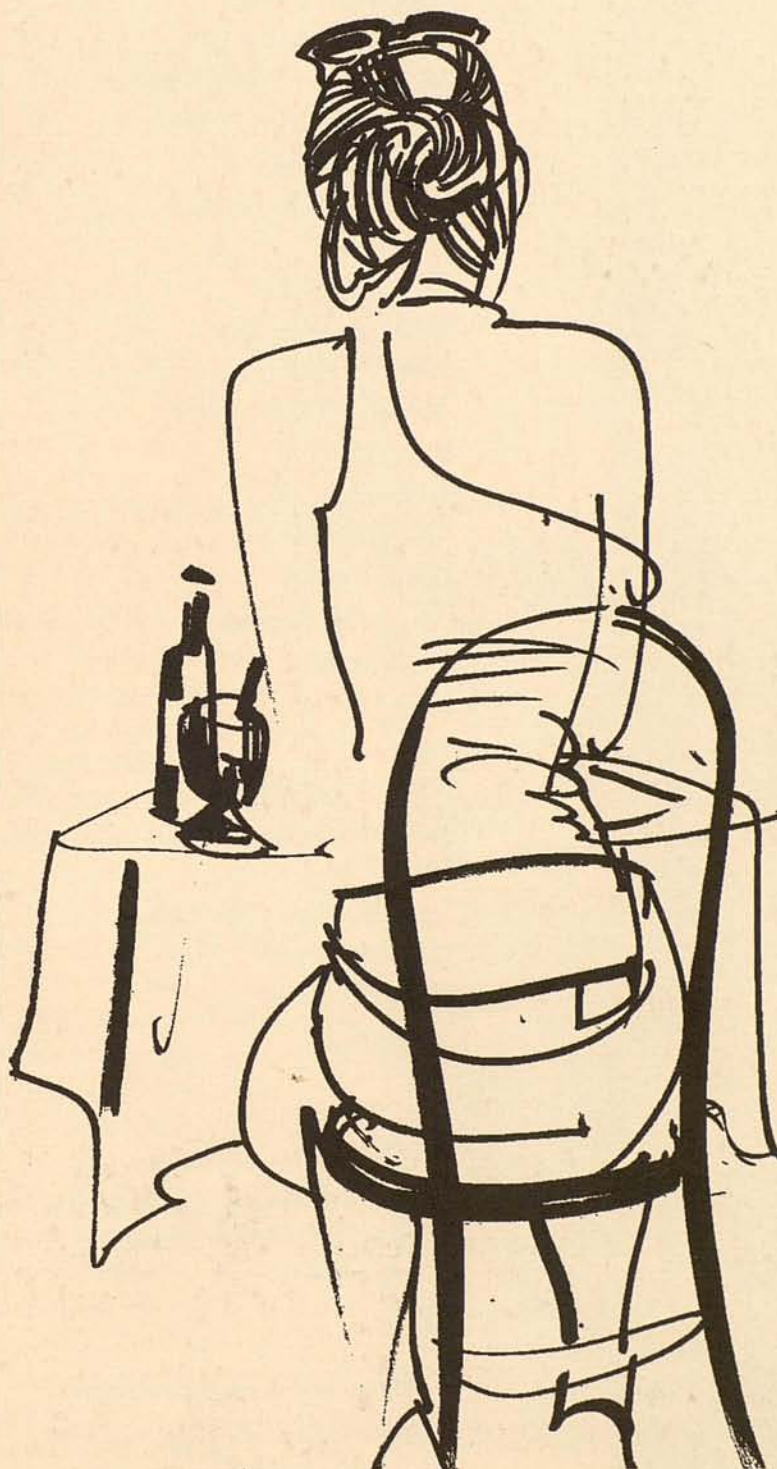
Quadern cultural

II època, any II

3,00 €

Mallorca, maig-juny 2003

Àngels Cardona
Tomeu Dalià
Miquel Ferrà
Joan Fullana
Victor Gayà
Ramon Guillem
Jean-Yves Le Guen
Miquel López Crespi
Maria Rosa Llabrés
Francesc Lladó
Joan Manresa
Antoni Mir Marquès
Pere Morey
Carles Rebassa
Lluís Servera Sitjar
Maties Tugores i Garau
Antoni Vidal Ferrando
Il·lustracions:
Reza Abbassi
Àngel Baldovino
Jaume Bordoy
George M. Bowden
Nils Burwitz
Lluís Florenç
Joan
Bernadí Homar
Joan Manresa
Josep Mas
Sergi Rodríguez Bestard
Gabriel Rotger
Gaspar Servera
Magdalena Vidal
Disseny:
Joan Fullana

NB
21
2001

Nils Burwitz

Editor: **S'Esclop**,
associació cultural

Director:
Joan Fullana
<joanfullana@terra.es>

Consell de Redacció:
Pep Toni Martorell
Rainelda Palerm
Gaspar Servera
Miquel J. Servera
Magdalena Vidal

Administració:

S'Esclop

Apartat de Correus 332
07181 Palmanova (Calvià)
Telèfons: 971 - 686709
 971 - 439209
 971 - 693933
Fax: 971 - 689675
<sescllop@hotmail.com>

Publicitat:
Telèfon: 639 - 954223

Coberta:
Nils Burwitz

Disseny:
Joan Fullana

Tractament
d'imatges:
J. Domenech
&
Miquel J. Servera

Angels Cardona	23
Tomeu Dalià	5
Miquel Ferrà	11
Joan Fullana	28 i 29
Victor Gayà	20 i 22
Ramon Guillem	19
Jean-Yves Le Guen	30
Miquel López Crespi	18
Maria Rosa Llabrés Ripoll	7
Francesc Lladó i Rotger	10 i 11
Joan Manresa	24 i 25
Antoni Mir Marquès	14 i 15
Pere Morey	8
Carles Rebassa	4 i 5
Lluís Servera Sitjar	16 i 17
Maties Tugores i Garau	30
Antoni Vidal Ferrando	3
Il·lustracions:	
Reza Abbassi	8
Àngel Baldovino	31
Jaume Bordoy	3
George M. Bowden	14
Nils Burwitz	1
Lluís Florenç	13
Joan	7
Bernadi Homar	19 i 30
Joan Manresa	24 i 25
Josep Mas	5
Sergi Rodríguez Bestard	27
Gabriel Rotger	18
Gaspar Servera	9
Magdalena Vidal	21 i 22

S'ha fet un tiratge de 501 exemplars
numerats del 0 al 500. Aquest és el
número 8.

S'Esclop no té el suport econòmic de
cap institució privada ni rep ajudes de
cap organisme autonòmic o municipal

Nit d'hivern a Maó

Pels carrers freds, algunes siluetes.
 Ningú ja no interpreta melodies
 d'amor, que ara són pura solitud
 i tramuntanes, amb les nits de Sésamo.
 L'oblit, com un calàpet negre, toca
 als vidres de la cambra on t'habitues
 a la severitat i a una bombeta
 miserable de vent: l'escepticisme.
 Llavors la lluna dèspota et recorda
 l'acer d'una navalla de gitano.

Del llibre *El batec de les pedres* (1996)

Pobre i cansat, Vivaldi present la seva mort a Viena

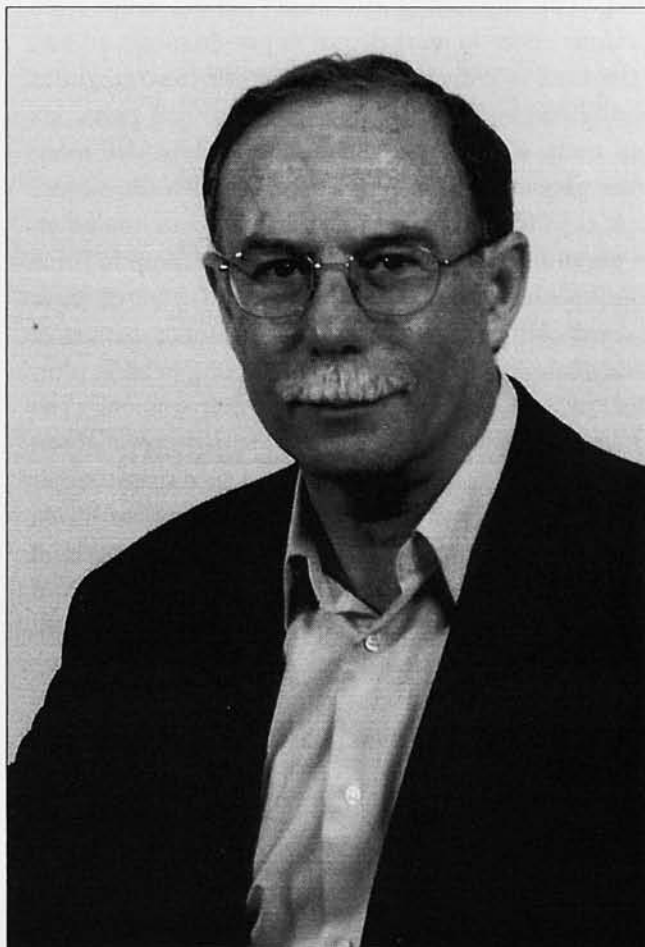
Passa lent el Danubi cap als trams del desesme
 Només em queda el vent de cara i els records
 Pels meus pecats d'orgull no tornaré a Venècia
 La vellesa és tan trista com les veus dels castrati
 Just m'esperen borratxos pels carrers sense góndoles
 Els colors del crepuscle són adéus i calèndules
 Són el carmí dels llavis pintats d'Anna Giraud
 M'esborrona la idea de no tornar-la a veure
 Surten corbs dels grogosos fulls del meu breviarí
 La pluja canta l'ària de la destrucció
 He fet tard a les cites amb aquesta ciutat
 A vegades tenc pena quan toc el violí
 Els dits blancs de la mort giren la partitura.

De l'obra encara inèdita *Cap de Cantó*

ANTONI VIDAL FERRANDO nascut a un poble del Migjorn de Mallorca, Santanyí, l'any 1945, és poeta i narrador.

Com a narrador, fins avui, ha publicat *Les llunes i els calàpets* (editada a Palma l'any 1994, per l'Editorial Moll) i *Les mans del jardiner* (publicada a Barcelona, l'any 1999, per Ed. 62). Amb aquesta obra -- traduïda posteriorment al castellà per Joan Pla i editada l'any 2001 per Muchnick, a Barcelona -- guanyà el «Premi Sant Joan» de novel·la. Aquests dos llibres, inclosos dins una trilogia dedicada a la Mallorca del segle passat, han de tenir continuació en un tercer volum encara en elaboració.

Dins el camp de la creació poètica, té publicats *El brell dels jorns* (Ajt. de Gandia, 1986), *Racó de n'Aulet* (Moll, Palma, 1986), *A l'alba lila dels alocs* (Moll, Palma, 1968), *Getsemani* (Ajt. de Barcelona, 1989), *Els colors i el zodíac* (Moll, Palma, 1990), *Cartes a Lady Hamilton* (Columna, Barcelona 1990), *Calvari* (Bromera, Alzira, 1992), *Bandera blanca* (Proa, Barcelona, 1994), *El batec de les pedres* (Edicions 62, Barcelona, 1996), *Poemes* (antologia editada per «Sa Nostra» i la UIB, Palma, 1997) i *Poemes* (antologia dins la col·lecció *Poemes essencials*, editada per la Conselleria d'Educació i Cultura, Palma, 2000). En suport digital, s'ha editat *La lògica del temps. Antologia*, dins la col·lecció *Veü de poeta* (2002). Antoni Vidal Ferrando ha estat guardonat, entre d'altres premis, amb l'«Ausiàs March» (1985), el «Ciutat de Palma» (1995) i la Flor natural als «Jocs Florals de Barcelona» (1994).

Antoni Vidal Ferrando, fotografia de Jaume Bordoy

demà collirem flors i sembrarem estrelles, tomeu dalià

inútil, inútil és penjar-me!
morir? si jo no puc morir!
nietzsche

no fa tres dies que vaig llegir que amb la mort de iehuda amikhai, de blai bonet, de ted hughes, de joan brossa, de joseph brodsky, de zbigian herbert, de marià villangómez... la lírica se n'ha anat a viure dins el no res, un no sap mai què ha de pensar quan li diuen coses així. som vius no? dic jo. i ho tenc sabut. és cert que avui caminam enfangats en una saturació de mediocritat i llàgrimes, en una confusió total de cossos i tendreses... però no t'ho pensis, és per força que un enyora que el tenguin en compte, vull dir que pensin de tant en tant que hi ha una part de la gent, menys gent que quan dius "la gent" però amb més pes que dir "la gent no sé què", a qui no interessin una merda els simbolismes sense ànima, ni els símptomes interns del pas del temps o les reflexions sobre la mort de qui té por de morir, ni han de menester que algú els parli de coses desconegudes sense que aquest algú sàpiga ben bé de què parla. els vents nous acaben arribant sempre, vells del món: marcar paquet ja no s'usa... com vendria a dir miquel bauçà, si jo fos universitari en parlaria, com que no en som parlaré directament del jo: no de mi, aquí la lírica és inútil penjar-la: morir? com que no pot morir és segur que demà collirem flors i sembrarem estrelles damunt el cim de qualque no sé què que arriba, ja ve, ja en fa olor, ja diu "jo", ara ja va parlant, ara és diu tomeu dalià i és un jo com un mirall: representa, ordena, traspua el seu entorn. és un jo que també escriu. i et diu que saber mirar és ésser jo mateix. faig comptes explicar-ho en cinc minuts, aquesta part del guió va d'això, parla el demiürg: on sou, poetes joves? aquí vos enyoram. aquí pensam que no pot ser tenir vint anys i fer cara de vell, tenir trenta anys i fer cara de ca llepó. "No tenc coratge a bastament / Per entendre els teus invents." no, no tenim coratge per entendre aquests invents de les societats modernes on ser jove és una moda i ser adult és com anar a fer el servei militar. on sou, poetes joves?

"Arrabassant les ortigues / Ha quedat l'arbre que neix / I que ens regala les figues." vos enyor, poetes joves. vos desitj. sortiria a okupar les terres, les finques, les cases, els boscos amb vosaltres. si fos universitari faria una llista negra interminable i cruel de totes les misèries reciclades, repetides, amb olor de 1940, de 1950 que

veiem passar avui pels estadis, pels ministeris, per les conselleries, dins els dinars i els sopars dins casa i fora de casa, a la universitat, pels bars de nit, per les ciutats, ai. no ho faré. abans he parlat de la necessitat de mirar-se, les meves raons són aquí: el tast: "Nimfa, no veus que Pan t'estima / Que el vent s'atura a migdia / I les flors es baden pel maig". vaig a més: "Gràcia, tu tens gràcia / Tu saps fer gràcia / Gràcia la que ens / Regales". la mirada: "Els meus ulls no escolten / Els meus ulls no criden / Els meus ulls no criden / Més lluny de jo". i bona vianda: "i si vénc amb tu / i si estic amb tu / i si no m'embull / ja no vull fer trull / i si et mir als ulls / si no sé el que vull". i la pregunta apareix aquí com una matinada: i què passa si no sé el que vull? què passa si no vull res de les vostres opcions? què passa, eh? eh? eh?. aplaudiments.

quan he llegit el jo de tomeu dalià he pensat de cop, i aquest és el cop d'efecte del meu vent de cap a tu, en aquella superstició de la felicitat que es diu segle 21: de quan els analistes fills de puta de la premsa nazional que es dediquen a estandarditzar la llum i amb els suplementos dominicals (els textos més "llegits" de la unió espanyola) menten i humilien la llum: és una frase de col·leccionista la que diré, dissecada textualment d'un dominical: "als 60 érem hippies, als 70 progres, als 80 pessimistes i als 90..., als 90 som conservadors." ai las! als 00 seré mort. ens hauran donat garrot! immediatament, per ous, hem de pensar en una festa: hem d'organitzar una festa: una festa de verdors: on la gent viu i la gent es mira. llegeix *la pometa del pomer* de tomeu dalià i ho entendràs. la poesia diu la vida! la vida la vivim nosaltres, el cronista és un fingidor. cal que entre tots plegats ens donem marxa i sentiment de viure, viure junts!, i en aquesta festa hi trobarem (ja ho puc dir sense ser universitari) blai bonet, sisa, mahmud darwix, biel majoral, enric casasses, john lennon, pascal comelade, pedro juan gutiérrez, jeff buckley, tomeu dalià... perquè en aquestes planes hi ha la poesia vera, la que serveix de veres, allò de celaya quan deia que aquesta història és una arma carregada de futur.

parla el demiürg: sentim-nos bé i feliços de viure en aquest lloc on la gent és meravellosa només si ho vol ser. ensenyem-los! ensenyem-nos! pensem en la dignitat com una contracció del ventre, del cony, de la fava, dels ulls: "Per pròpia dignitat / Me convé pensar / Original, intel·ligent / Crítica, distintament / De la gent", i llegim, vatuadell!, aquests poemes com si miràssim els cossos que estimam, els arbres que estimam, la música...

després de la mort de iahuda amikhai, de blai bonet, de ted hughes, de joan brossa, de joseph brodsky, de zbigian herbert, de marià villangómez... augur temps

feliços i vers per a la lírica mundial, local, real, musical, corporal. que serveixi aquest entusiasme per anar cap a la llum, la llum que ve, que ja ha arribat, mirau-la!, feu-ho i, com deia ovidi montllor, "s'obriran camps i mars i muntanyes: serà un dia que durarà anys". sigueu humils i amb la paraula alta com tomeu dalià, com el seu jo que ha tornat mots: noms. no sigueu qui sou: siau sioux.

carles rebassa, al país català, maig del 2002.

(Pròleg de **Carles Rebassa** a *Poemes*, de Tomeu Dalià, editat pel Centre Cultural Capaltard, Mallorca, 2002).

ELS TEUS DIES

Rescata'm de tanta guerra,
Rescata'm la meva terra
Rescata'm de tanta fam
Rescata'm de tants de mals

Allibera'm de la por
Allibera'm de la repressió
Allibera'm de la tortura
Allibera'm de l'amargura

Regala'm una vida
Regala-la'm digna
Regala'm les nits
I regala'm
Per sempre amb tu els dies...

DIVAGA LA MENT

Estic tot sol amb la pastilla de zinc
Potser em farà créixer els cabells
I els dies seran més curts
Dins aquest embut

He castigat les cadires
I ara puc prendre
Cafè amb les amigues

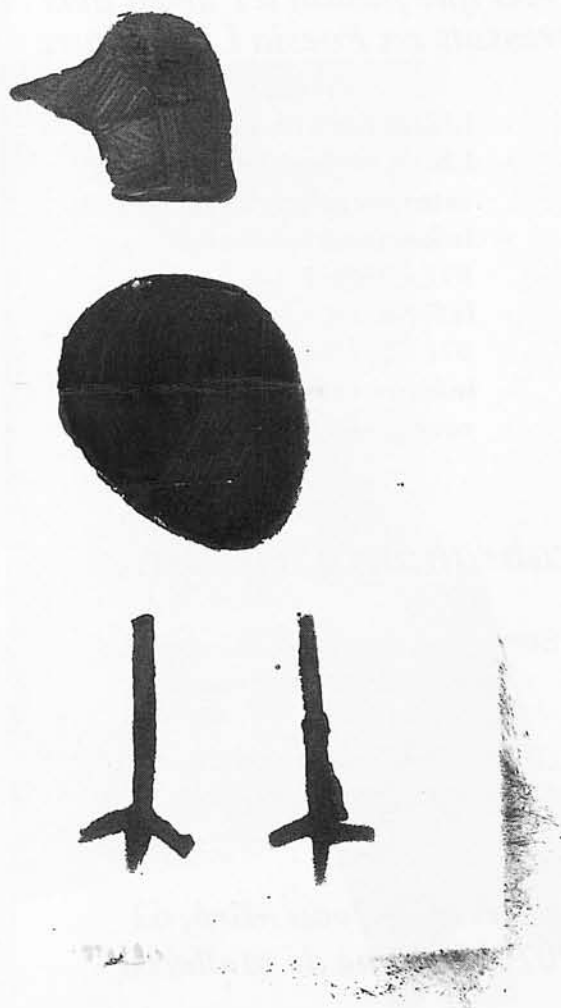
He pasturat les botigues
I el sol no me coneix
M'ha dit que les mentides

Has amagat dins un feix
t'has clavat les espines
De la boca del peix

Arrabassant les ortigues
Ha quedat l'arbre que creix,
I que ens regala les figues.

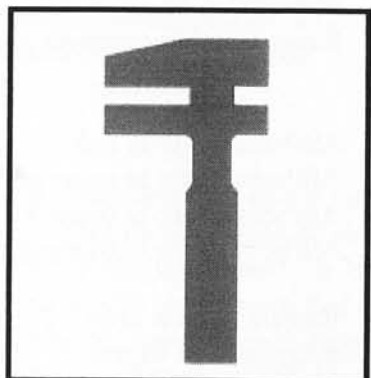
Tomeu Dalià

Del llibre *Poemes*,
Centre Cultural Capaltard,
Mallorca, 2002.

JOSEP MAS

Joan & Pedro

ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
(AC)
POSTA A PUNT DE MOTOR
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax 971-755365
C / General Riera, núm. 25, baixos
07003 Palma
Servei en carretera 24 hores
Telèfon 971-471538

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.libreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui els
serveis que posam a l'abast dels
interessats en Poesia i Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 - 730608
- Informació i comandes per fax:
971 - 283388
- Informació i comandes per correu electrònic:

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurament
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

PAPALLONES DE LLIBERTAT

BARCELONA, 1 DE FEBRER DEL 76

A Isadora Duncan

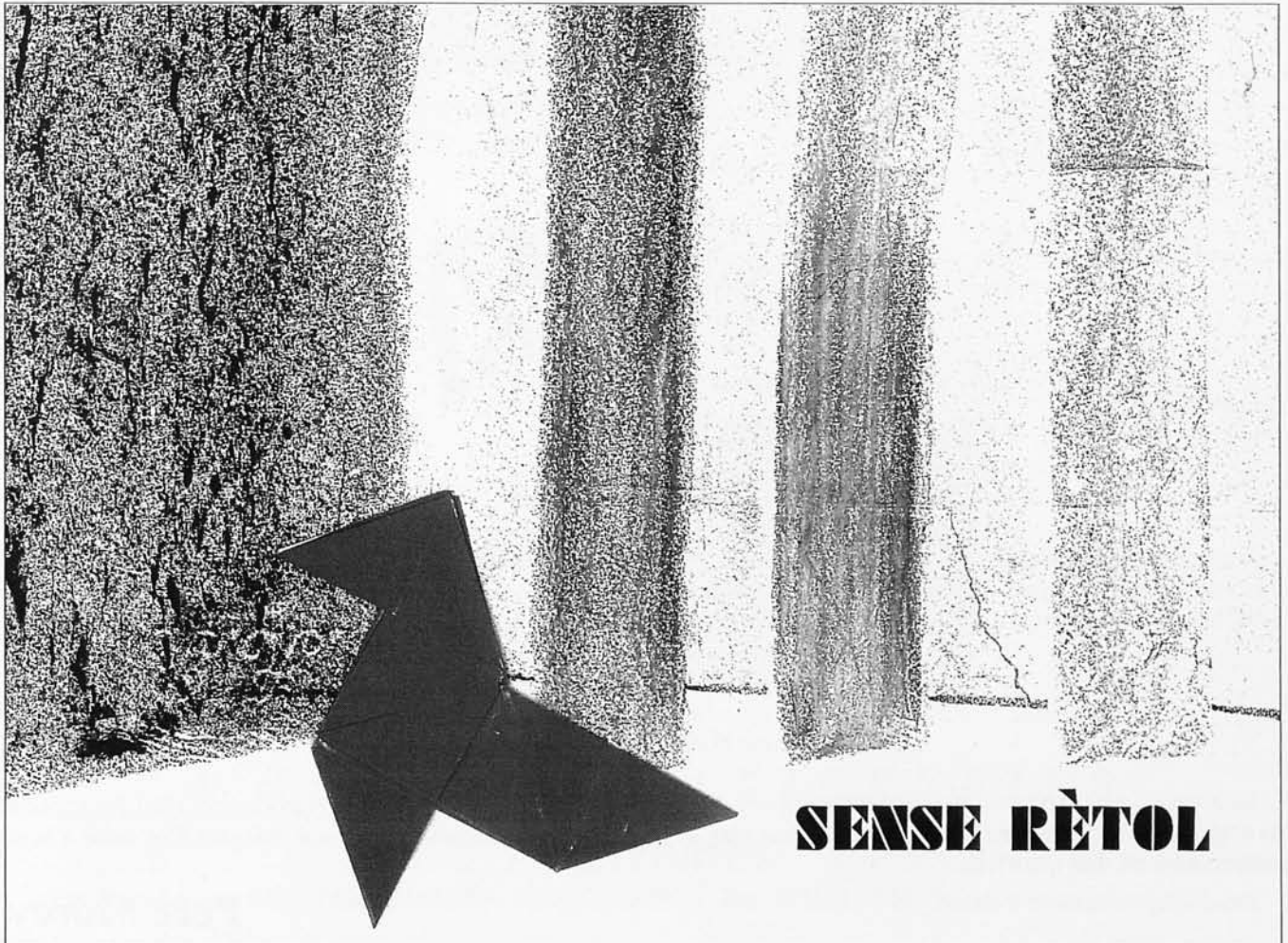
(Manifestació pro-amnistia)

Hem va mig despertar una matinada
un esclat de papallones
de llibertat.
Enfora dels somriures de plàstic,
dels ulls de vidre,
dels cors de metall,
de les escales elèctriques,
de les idees prefabricades.
A l'hora que canten els ocells més fort,
damunt una columna trencada
que es retalla en un blau fosc
i el sol encara no travessa els vels blancs de la
matinada,
que volen
amb papallones de llibertat

El cel és gris,
feixuc de plom.
Només les branques tendres
gosen trencar la boira. Rengleres grises
ocupen els carrers.
Hi ha un silenci espès,
presentiment del tro
i aviat tot -cel, carrers, arbres-
esclatarà en gris.

Maria Rosa Llabrés Ripoll

La interrogació vermella
Capaltard, Palma, 2003.

Joan, cartell (1978)

Omar Khayyam, el fatalisme lúcid

A més del dolor insondable dels ulls dels nins mutilats per mor de l'ambició de Bush, amb la complicitat del patètic nan acomplexat i paranoic que coneixem, tots els humans hem sofert la pèrdua dels milers de llibres que s'han cremat a la biblioteca de Bagdad... un incendi consentit, i qui sap si provocat, pels ocupants, per tal de destruir la memòria, les paraules i la identitat dels vençuts (un procediment que ens resulta aquí molt familiar).

En recordança d'aquells llibres cremats, he volgut traduir alguns *rubayyat* o quartets del més conegut dels poetes d'Orient Mitjà, Omar Khayyam, nat a Khorassam el 1050 i que visqué 73 anys, una edat més que notable en aquella època. Tot i que ell escriví en farsi, tot el món àrab el considera com un dels seus estels més brillants; he trobat llibreries, restaurants i cinemes amb el seu nom des de Casablanca fins a Karatxi, Alger, Tunis, El Caire, Bagdad...

A més de poeta, fou matemàtic i astrònom-astròleg, que en aquell temps venia a ser el mateix, encara que a un dels seus *rubayyat* el propi Khayyam ironitza sobre l'eficàcia de la seva ciència, amb un clar ressò del *Carpe Diem* horacià:

***La copa capgirada que és el Cel, amics,
sota la qual ens belluguem fins que morim,
tan lliure és com tu i jo en els seus moviments:
no cal que l'interroguis sobre el teu destí.***

Els seus poemes estan amarats d'un fatalisme islàmic, però alhora contenen un epicureisme que sorprèn trobar tan lluny del món hel·lènic

***Un pa fet de l'hora, una gerra de vi,
un bon llibre de versos, bellament escrits;
tu, cantant al meu costat, sota el brancatge;
ve't aquí com d'un bosc es pot fer el paradís.***

Als seus versos hi trobam sovint l'*ubi sunt* de François de Villon o de Jorge Manrique,

***Mil roses ens floreixen a cada matí,
però, què s'ha fet de les mil roses d'ahir?
Aquest estiu que tantes roses ens porta
quí sap si se'n durà els nostres millors amics?***

una desesperació nihilista pròpia de Nietzsche (el qual segurament el va llegir)...

***Som a un tauler d'escacs, fet de dies i nits
on amb els homes per peons juga el Destí.
D'aquí cap allà els mou, i escaca i els mata;
dins la caixa els barreja en acabar l'envit***

o del mateix Sartre

***Vaig enviar l'ànima fins al Més Enllà
perquè m'escatís el que allà hi podem trobar
"Dins mi mateixa hi ha l'Infern i la Glòria"
fou el clar missatge que en tornar me donà.***

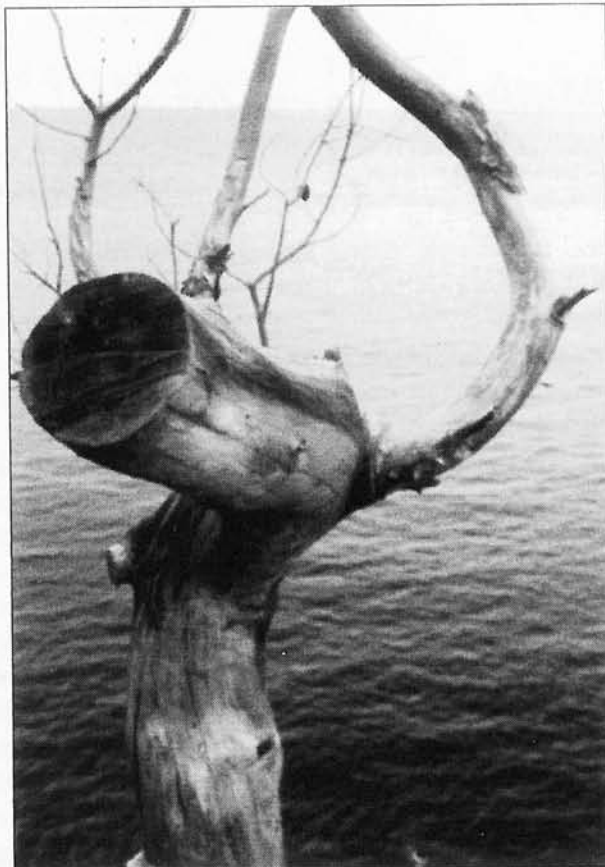
Les seves unes lloances al vi resultarien sorprenents en boca d'un musulmà, si no tinguéssim en compte que, com totes les persones intel·ligents, Khayyam era una mica escèptic i no acceptava cap dogma simplement perquè un home, per molt profeta que es digués, hagués dit o escrit això o allò.

***Sabeu, amics meus, que altra volta m'he casat?
De la Raó estèril jo ja m'he divorciat
i amb una nova i dolça esposa m'he unit:
la filla tan gentil del raïm fermentat.***

Heus aquí alguns exemples, que he traduït de la versió que en féu del farsi a l'anglès Edward FitzGerald el 1859. He respectat la rima original: AABA, que dóna especial força al quart vers, sovint desolat o impregnat d'un cinisme defensiu. Uns estats d'ànim molt adients amb els dies que vivim.

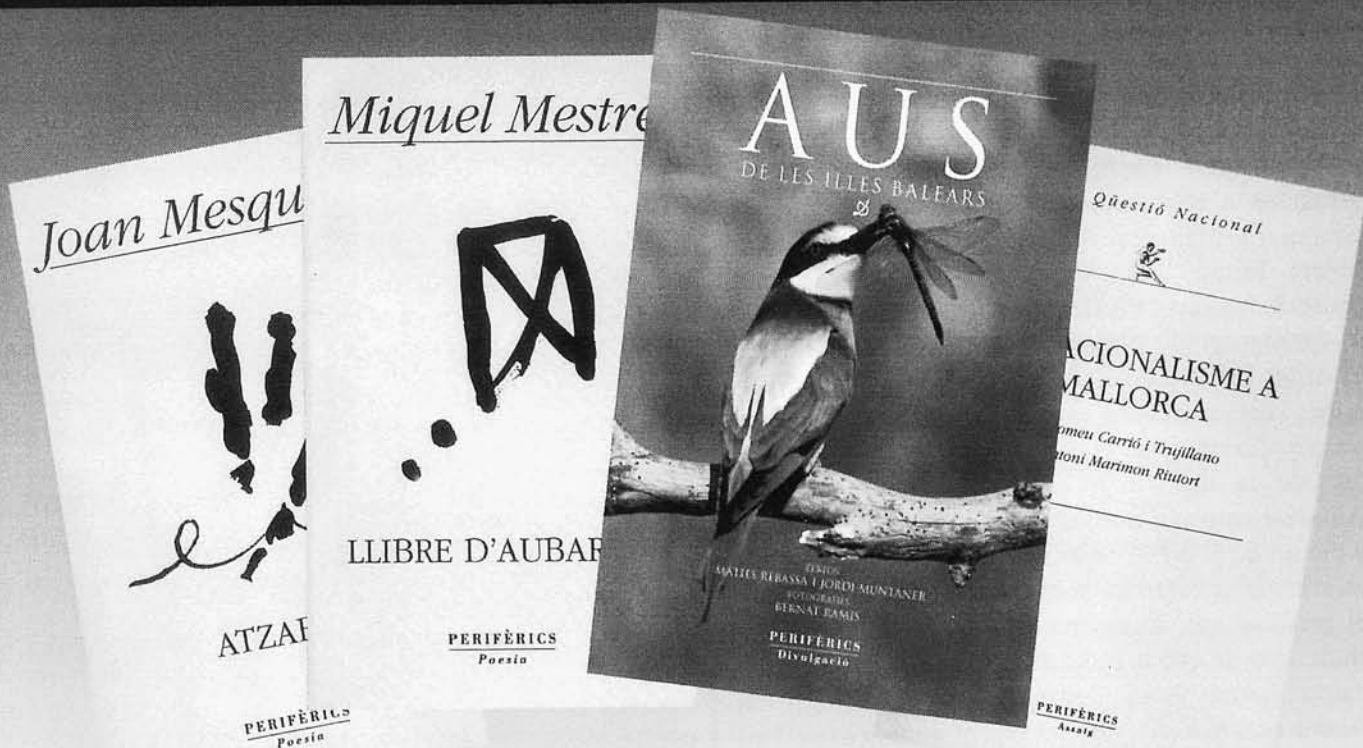

Reza Abbassi: El servidor de vi (fragment), prop de 1625

Gaspar Servera, Enfront de la mar

NOVETATS DE PERIFÈRICS

A TOTES LES LLIBRERIES

PERIFÈRICS

Can Serinyà 9, 2n - 07003 Palma (Mallorca) - Tel. (971) 72 79 39 - Fax (971) 71 95 65 - baltar2@baltar.infonegocio.com

Mallorca, tu em fas mal!

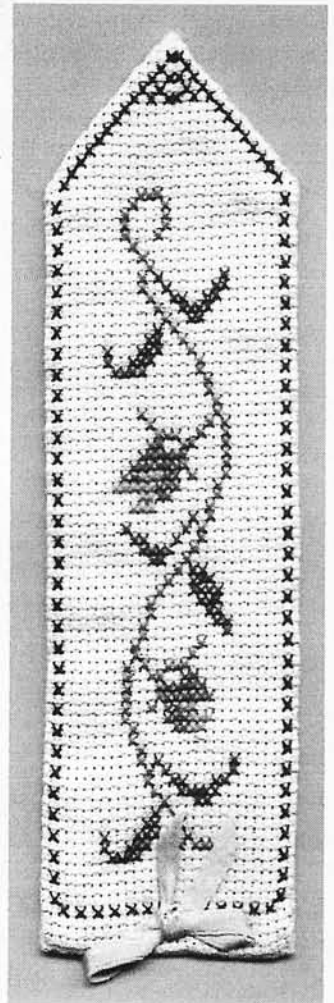
Miquel Ferrà passa el Nadal de 1914 a Mallorca. Va a matines a Lluc i a passejar per les muntanyes dels voltants amb els seus amics Guillem Forteza i Joan Pons. Els sorprèn la pluja i la madona de Turixant d'Avall els acull i els ofereix foc i taula. Aquesta cara entranyable té, però, una creu ja que aquest Nadal ha d'afrontar el conflicte creat per un article sobre la Festa de la Flor, escrit amb pseudònim per son pare Bartomeu Ferrà i publicat a «Ca Nostra» d'Inca. A causa d'aquest escrit, el seu amic Miquel Duran és tancat a la presó, perquè no vol revelar la identitat de l'autor, a pesar que Bartomeu Ferrà li suggereix que reveli que és ell qui l'ha escrit. Aquest any, a més, s'havia fet la campanya en contra del cobriment del torrent de Sóller, que degué crear més d'una reacció negativa contra Miquel Ferrà. El maig d'aquell any, havia publicat al «Sóller» un article en el que criticava el projecte del setmanari pollencí «La Prensa», que volia organitzar un acte en el qual s'havien de recitar poemes al Pi de Formentor. Enrique Vives Verger «Cirano» dirigia el setmanari de Pollença i atacà amb força Ferrà i es posà en contra d'ell en l'assumpte del torrent de Sóller. Pel setembre, Ferrà havia publicat al «Sóller» l'article contra els «capellans gal·lòfobs» que predicaven contra els francesos a la Seu. Mossèn Alcover es va sentir al·ludit i va contestar-li iradament des de «La Aurora».

El gran conflicte de la Gran guerra és contraposa a totes aquestes petites baralles que es desfermen a Mallorca. A l'article *Comiat* publicat al «Sóller», Miquel Ferrà expressa el seu estat d'ànim enfront de l'ambient mallorquí: «N'Alanís està cansat de les formigues. [...] Troba en aquest país massa formalitat i massa cases de lenocini. [...] Ell diu dels nostros isleños clàssics lo que deia dels alemanys el pare de Zarathustra: "La sola presencia d'un d'ells m'atrassa la digestió." [...] Aquest provincianisme d'Albacete empeltat damunt un tal pèu, qui rezuma per les planes de la premsa local, i aquestes palmeretes, i aquest progrés, i aquesta pols quant no plou... Tot això, i el predicar que segueixen fent els predicadors, son indicis certs de que la fi del món s'acosta». I acaba amb aquesta meravellosa afirmació nacionalista: «Si n'Alanís sent la nació, no sent poc ni molt la tribu. I ell és, per damunt de tot, ciutadà d'Europa». També ho conta així a Maria Antònia Salvà: «Es aquest enorme espectacle que tenim davant de la gran guerra, i l'expectació de tot un nou món espiritual que n'ha de néixer, lo que'm fa abominar més la petitesa d'aquesta farsa local desempenyada per quatre idiotes de naixement qui ens obstrueixen el camí de l'ideal».

Aquest estat de coses motivarà, probablement, la seva partida de Mallorca després de les vacances de Nadal, amb una forta impressió pel seu paisatge i molt decebut de la seva gent, fins al punt que hauria proposat a Maria Antònia Salvà «una fuita en regla». Sols l'experiència de Lluc, Turixant d'Avall i les muntanyes li tornen l'amor a aquesta terra que no havia trobat mai —diu a Salvà— tan deixada de la mà de Déu: «Me fa l'efecte de que ja hem arribat a lo més avall de tot. I veig una falta de homes espantosa. Mentres no en surtin mitja dotzena de ben resolta a fer renou, no farem res. Els nostros [...] se perden per infeliços, per bons al·lots. Los falta plenitud de intel·ligencia i d'esperit. Tots, fins els millors, estan tarats de mallorquinisme. Viuen dins un rotlet, i el món, Espanya meteixa, Catalunya, los semblen coses exteriors i llunyanes». Després, li explica que creu «que avui hi ha ja el dever moral de viure tots aquells qui en sien capaços tota la vida espiritual dels nostres temps. D'altra manera, la nostra fecunditat serà molt migrada», i hi afegeix que Carner en parla a «La Veu de Catalunya» i que «el catalanisme a Barcelona davant la ineptia del govern i el perill de que faci uy definitivament (els temps son espantosos), torna agafar un aire de rebeldia».

Maria Antònia Salvà s'espanta de tanta negativitat, i ell li respon: «No faci cas de les meves males estones. Jo, si Deu no'm deixa de la mà i no mud de sol a rèl, no daré mai fondo en el pessimisme. El meu somni respecte de Mallorca seria la seva participació en la vida nacional de Catalunya com a medi de que participàs en la vida universal; però a mí és aquesta que m'interessa principalment. Sentiria més que s'enfonzàs Inglaterra que si s'acabava d'enfonzar Mallorca (si és que mai s'haja aixecat dos pams de l'aigua)».

Ma. Antònia Salvà, amb la millor intenció, li aconsella que s'integri en la societat mallorquina i

Miquel Ferrà sols hi està d'acord fins a un cert punt. És a partir d'aquest moment que comença a tutejar Maria Antònia Salvà en les cartes que li dirigeix. El canvi de tractament mutu no es comenta a les cartes, almenys en les que coneixem. A desgrat de tot, Ferrà continua animant-la a participar i escriure en el «Sóller» i «La Veu de Catalunya» i, d'aquest diari, li comenta que el fa en Josep Carner tot sol. I encara que ell ha deixat de participar al «Sóller», perquè considera negativa la seva campanya, li explica que el director li ha demanat amb insistència que li aconsegueixi la col·laboració d'ella, i ell pensa que se la mereix, per la bona voluntat i l'interès amb què serveix, amb tan pocs mitjans, la causa de la llengua. Com veim, Ferrà intenta omplir el buit que ell mateix, com a Alanís de la Lluna, ha deixat al «Sóller». Miquel Ferrà explica les raons de la interrupció de la campanya al setmanari: per a ell, no n'hi ha prou en posar els filisteus a la picota i riure-se'n per aconseguir el seu objectiu, sinó que cal una nova actuació que, de moment, emprendran mitjançant la «Lliga d'Amics de l'Art».

Francesc Lladó i Rotger

Miquel Ferrà i Juan. Arxiu Família Ferrà-Capllonch

He bastit un castell...

He bastit un castell damunt l'altura
 Voltat de núvols, companyó del cim,
 Dins la torre alta i més segura
 M'hi feia fort amb tot allò que estim.

Inimic miserable que t'acales
 Per a fiblar l'enverinat dardell,
 No hi pujarà ningú que no tenga ales
 al cim del meu castell!

He hissat dalt de la torre una bandera
 Que no s'arria mai ni per ningú;
 Una aura falaguera
 De llibertat perenne se l'enduu.

Menysprei de Goliat la llança forta
 I de l'host filistea el crit felló,
 Si amenaça udolant davant ma porta,
 La bandera drapeja i diu que no!

Més alt només hi ha que les estrelles
 I la blavor diàfana del cel,
 divines meravelles,
 nord del meu cor feel.

Perquè és el meu castell un santuari
 On me plau en silenci d'habitar,
 on tota cosa pura té un sagrari
 i una llàntia devota i un altar.

De mon íntim tresor per la defensa
 Vull sols les espitlleres i els merlets.
 Quan, l'esguard vigilant, la corda tensa,
 Prompte a respondre els odiosos trets,

pos en l'arc la sageta voladora
 que ha de clavar-se al cor de l'inimic,
 a una idea més bella que l'aurora,
 invisible a la Bèstia jo somric.

Miquel Ferrà

(1929)

TELEVISIÓ, RÀDIO, VÍDEO, HIFI,
FRIGORÍFICS, ELECTRODOMÈSTICS

RED ELITE DE ELECTRODOMESTICOS S.A.

Plaça Abu Yahya, núm. 1.
Telèfons: 971-751269,
971-205013,
971-206214.
07003 Palma de Mallorca

Botiga de pell

ARTICLES DE REGAL

Avinguda Peguera, 66
Local 7
Peguera-Calvià-Mallorca

Telèfon 971-686709
Fax 971-687942
Pep-Toni @ wanadoo

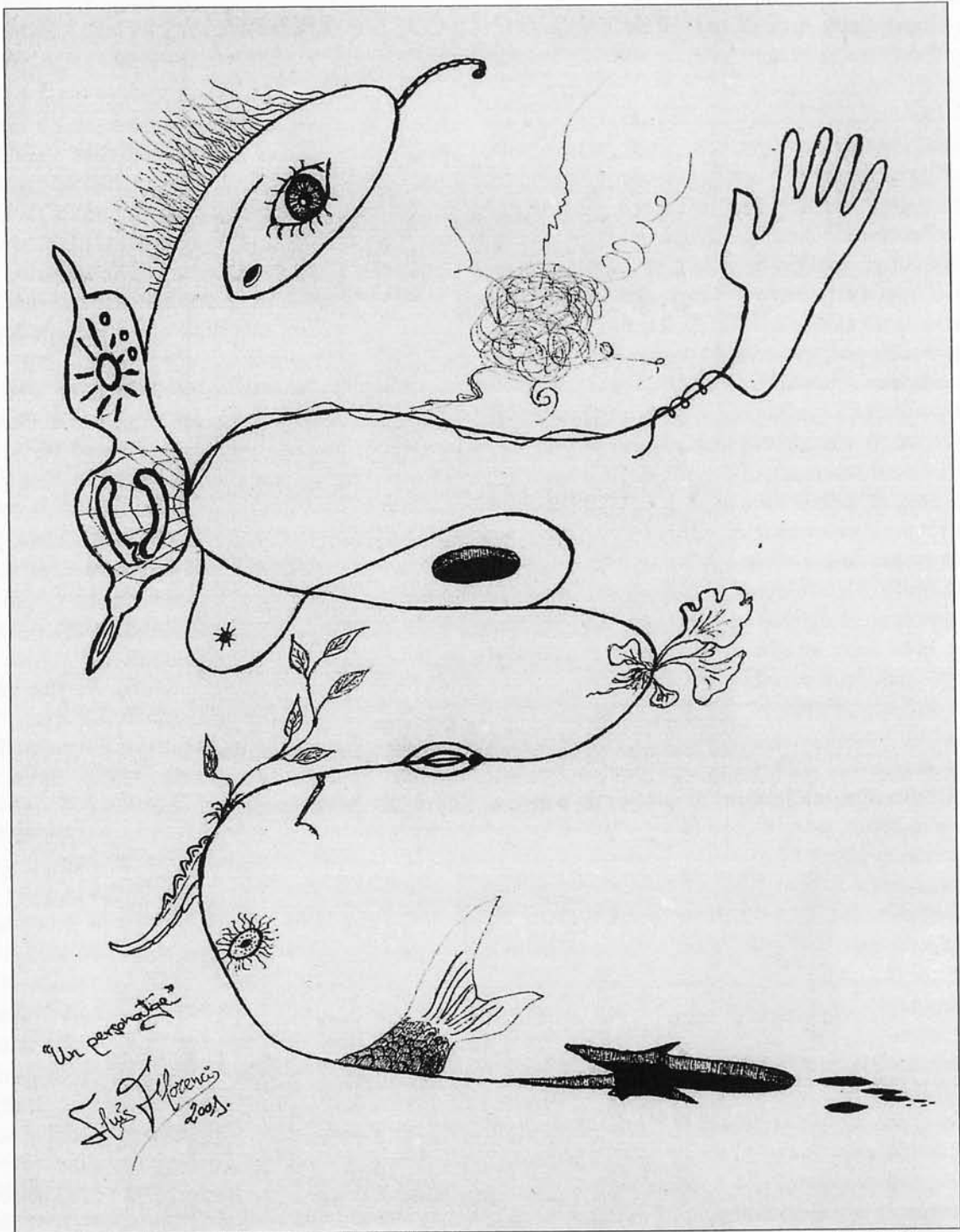

"la Caixa"

220 oficines
al seu servici

La 1ª xarxa bancària
a les Illes Balears

L'oficina de
Joan Alcover,
07006 Palma,
al seu servici

Lluís Florenç

LLUÍS FLORENÇ Hernández Al·lès va néixer a Maó l'any 1960. Va tenir un primer contacte amb el dibuix de les mans del pintor Robert Torrent, qui dirigia a Ciutadella l'escola municipal de dibuix. Després d'aquella breu relació a la infantesa amb el món de l'art, la seva dedicació al dibuix i la pintura va ser més esporàdica i autodidacta. D'ençà de l'any 1996, ha iniciat la seva formació en estudis, dels que podem destacar els dels pintors Rafel Perelló Mut i Ernest. Des del 2000, ha mostrat la seva obra a diferents exposicions individuals i col·lectives a la Colònia de Sant Pere, Artà i Palma.

En record de George Bowden

Va ser un excel·lent constructor de guitarres i fou un gran amic. Amb ell, vaig passar molts d'horabaixes provant les seves magnífiques guitarres o, simplement, conversant sobre l'instrument que era la nostra passió compartida: la guitarra. Aquest instrument formà part de sa vida i, al llarg de quatre dècades, dia rere dia i any rere dany, cercà el què, per a ell, havia de ser el so perfecte; de fet, solia dir que ja li mancava molt poc per arribar a trobar allò que seria la perfecció.

Sols esper i desitj que el passat 26 de gener, data en que ens deixà, arribàs a trobar allò que tants anys havia cercat. De totes maneres, vull creure que ens va deixar satisfets, perquè, a més d'un bon deixeble —Antoni Morales, digne continuador de la seva obra— ens va deixar un magnífic llegat de guitarres, de les que en gaudírem molts d'afecionats. Fins i tot pens que la darrera, que restà inacabada sobre el banc de feina del seu taller, la hi deixà a posta perquè, així, continuàs el treball amb els coneixements que li transmeté al llarg dels anys de l'aprenentatge.

Per a tots els amants d'aquest bell instrument i per als que no coneguïn la seva trajectòria com a *luthier*, procuraré fer-ne un breu resum biogràfic, de com va arribar a l'illa de Mallorca i com s'inicià en l'art —que, per a ell, ho significa tot en el seu quefer quotidià— de construir guitarres.

Nascut a Nova York el 26 d'octubre de 1929, va créixer envoltat d'un ambient musical; son pare va ser professor de cant i sa mare va estudiar cant i violí. En traslladar-se la amb la família a l'Illa, l'any 1932, només tenia dotze anys. S'establiren a Portals Nous, Calvià, i,

poc després, George Bowden començà a anar a classe de guitarra amb el mestre Bartomeu Calatayud, amb qui, de llavors ençà, varen mantenir una forta amistat.

En esclatar la guerra civil, la família de Bowden es va veure obligada a emigrar de l'illa a a bord d'un cuirassat britànic. Aquesta circumstància, -unida al servei militar que va prestar a la marina britànica durant la segona guerra mundial- el mantengué alguns anys allunyat de Mallorca.

Quant a la seva trajectòria com a constructor d'instruments, és, si més no, ben curiosa. Després de la seva participació a fira internacional de Seattle l'any 1962 i d'haver-se dedicar molt de temps a la fusta, va decidir muntar un taller a Palma per a vendre guitarres al Canadà. En aquella fira nord-americana, juntament amb una colla d'amics, hi havia instal·lat un pavelló espanyol on, a més de menjar paella, es podia gaudir d'un espectacle flamenc. El darrer dia d'aquella fira se'n temé que tots els guitarristes venien els seus instruments a bon preu i aquell fet fou decisiu per muntar el taller de construcció de guitarres.

Amant de la guitarra i amb una innata inclinació per laborar la fusta, allò que en principi havia concebut com un possible negoci, esdevengué una autèntica passió i fou tan intensa, que el dugué a construir les seves pròpies guitarres.

L'any 1964, va instal·lar el seu primer taller al barri de la Soledat; més endavant es va traslladar al carrer Nicolau de Pax i va contractar els serveis d'un operari de València, José Ortí, el qual procedia de la fàbrica de Tellesforo Julve, i del qui se'n deia que tenia les mans de ferro...

Allà es va construir la pri-

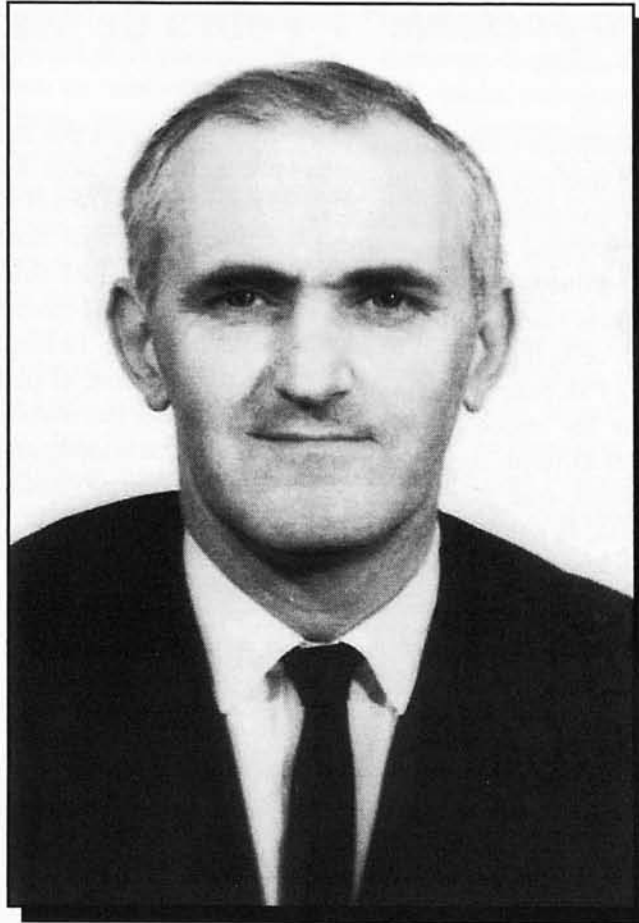

José Ortí al taller de Nicolau de Pax (1964). Arxiu de George M. Bowden

mera guitarra que duia l'etiqueta: "LOS GUITARREROS DE MALLORCA" Palma-Baleares-España (10-4-64). En aquell taller també treballaven altres ajudants i envernissadors a la munyeca. Més endavant, va contractar al nét d'Eduardo Ferrer, - qui era fill de José Ferrer, de Granada - que nomia "Pepito". Anecdòticament, podem dir que Bowden el va contractar perquè havia tengut algunes desavinences amb el seu pare i va pensar que podria aprendre'n molt, perquè no podia sospitar que, en realitat, *Pepito* se n'havia anat del taller del seu progenitor, perquè son pare no volia ensenyar-li els secrets de l'ofici de guitarrer; aquesta anècdota serveix per il·lustrar que són bens pocs, per no dir ningú, els que transmeten els vertaders secrets en el noble art en la recerca d'allò que seria el so perfecte...

Quant als resultats del so, -com es de suposar- no el satisfien gaire, perquè la construcció d'instruments de corda d'alta qualitat es molt personal i no s'adapta a l'estil d'un taller multitudinari, i, tal vegada, influís en això el fet que Bowden tengués ocasió de tocar algunes guitarres antigues de Torres i d'Ignacio Fleta. Al cap d'anys, va quedar tot sol al taller, sols va conservar Maria Puxet, la qual, més que una envernissadora, era com a una filla seva. Així mateix, Antoni Morales, com a deixeble seu, romangué al seu costat durant els darrers anys, i avui dia té una guanyada reputació i fama de bon constructor de guitarres. Tampoc no es pot deixar de mencionar a la seva dona, Carmen, la seva consellera, administradora eficaç que va cercar i sapigué obtenir el recolzament necessari. Fins als seus darrers moments en depenia; ingressat a la clínica, George Bowden li deia: "Carmen, què feim?". S'estava referint a si convenia quedar-s'hi hospitalitzat o si era millor anar-se cap a casa.

Per a l'elaboració d'instruments, les fustes que normalment usava George Bowden eren el noguer i el xiprer per a la guitarra popular; en les de concert, utilitzava les de palosanto d'Índies, xicaranda de Brasil,

George M. Bowden (26-10-1920 / 26-1-2003)

palo-rosa, avet i cedre i, darrerament, també emprava fusta de mongoy, perquè, a més d'obtenir-ne excel·lents resultats quant a so, així mateix, podia reduir els costos, deguts a l'alt preu d'algunes de les fustes mencionades abans.

Com és de suposar, en aconsellar a qualcú, insistia que totes aquestes fustes requerien un tractament especial i, sobretot, en que se les deixàs assecar durant un període mínim de tres o quatre anys. L'any 1969, les guitarres que sortiren del seu taller, ho feien amb una nova etiqueta: "LA GUITARRERIA" George Bowden - C/ del Mar, 45 - Palma de Mallorca - España. L'any 1971, va construir la que seria la seva primera guitarra artesanal, havent-ne construït aproximadament unes 400 i unes 3000 al taller. No vull deixar de mencionar la

que va ser la nova etiqueta, que va emprar definitivament: "GEORGE BOWDEN" constructor de guitarres - C/ Huerto de Torrella, 13 - Palma de Mallorca - España. Aquí hi tengué el seu petit taller, quasi ben enfront de la botiga d'instruments, que regentava la seva esposa Carmen.

Després de jubilar-se, va continuar fent guitarres en el seu petit taller de Son Font, a Calvià, encara que no ho feia per guanyar doblers, sinó pel seu interès en la recerca del so perfecte. Segons paraules de la seva dona, els doblers, per a ell, eren secundaris; i això era dolent, perquè molts de dies dedicava fins a vuit hores del seu treball en investigació. Els darrers anys de sa vida a Calvià els va dedicar a investigar intensament, es documentava i feia tota classe de proves sense preocupar-se dels resultats econòmics.

Segons el parer de bons concertistes espanyols i estrangers, així com en opinió d'altres constructors qualificats —com José Romanillos— les seves guitarres tenen una altíssima qualitat i podem assegurar que les col·loquen entre les de primera línia.

Antoni Mir Marquès

El “pensiero poetante” i l’obra de Mario Luzi

L’obra poètica de Mario Luzi (nascut a Castello, a la Toscana, l’any 1914) ocupa un lloc preeminent dins la literatura italiana. Una obra que comença amb la mítica *La barca* (1935). L’escriptor emprèn un viatge confiat; en paraules seves: “*aperto e confidente nel mondo*”.¹ Observa el món astorat i amb la voluntat d’acostar-s’hi sense noses. Parteix de la il·lusió i de “*lo stupore*”. Però són temps difícils i la realitat europea presagia el pitjor. El poeta rep les onades d’unes circumstàncies que faran trontollar el rumb de la seva barca. Amb el moviment «hermètic», que marcarà la primera etapa de la seva trajectòria, la paraula esdevé “*chiusa*”, això és, tancada. Rere aquest broll poètic, quasi imperceptible, s’amaga una forma de crítica i de llibertat. Neix *Avvento Notturmo* (1940), perquè a l’itinerari del poeta ha pervingut la nit i els seus rems han estat coberts per les ombres.

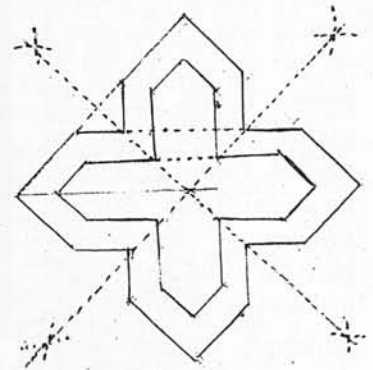
Els mots que transmet l’hermetisme han perdut tota la carn. Només en resta l’essència, vénen del desert com els d’Ungaretti. El poeta fretura de la comunicació amb els altres. El rierol hermètic es dissoldrà i el poeta comprovarà la importància del record com a via de coneixement: “*Per me essere è non dimenticare*” (“Per a mi, ésser és no oblidar”). I descobrirà que la relació amb els altres, el “*volto de l’altro*”, que defensa E. Lévinas, no pot ser oblidada. Cada cop oferirà una poesia amb més interrogants, perquè, amb la pregunta contínua, vol augmentar la saviesa. Si la poesia és una via de coneixement, la frontera entre poesia i filosofia queda sense entrebancs insuperables i, des d’ambdues disciplines, es poden oferir respostes profitoses a l’anhel humà de saber. Si bé, no són tant les respostes el que interessa al poeta com preparar el sementer per una nova sembra de preguntes. Desitja que fruitin de cada vegada més.

Es tracta d’una casta de poesia que parteix de la radical fragilitat de l’ésser humà i de la humilitat que han de presidir tots els seus intents. Així, poesia i filosofia poden tancar files amb un objectiu comú: copsar de cada cop més veritat. El poeta ens ho dirà així: “*La filosofia è tornata alla poesia, così come la poesia è tornata alla filosofia*”.²

Una altra afirmació de Luzi és aclaridora i essencial: “*io la considero tautologica l’espressione pensiero poetante...*”. Què vol dir Mario Luzi? Dues aportacions fonamentals: 1^a El pensament, com a

concepte més ample per definir l’activitat filosòfica, no pot prescindir de la dosi de poesia escaient per avançar. Si en prescindeix, corre el perill de girar sobre si mateix sense realitzar noves contribucions. Amb la poesia s’aconsegueix que el solc abstracte esdevengui solc emotiu. 2^a La poesia gaudeix de totes les virtuts per fer fluir el pensament. Té tota la capacitat d’ancorar-se en les idees i, per tant, el deure d’oferir al pensament la seva empenta. Si des envolupa la qualitat dilatadora que la configura, en anomenar-la poesia, s’entreveurà, amb un elevat grau de probabilitat, el pensament.

Cal destacar que ajuda a la comprensió de l’anterior l’anàlisi l’origen etimològic del verb pensar, que vendria del llatí «pendo» i que agruparia, sobretot, el significat de “pesar acuradament”, és a dir, “contrapesar” o bé “sospesar”.³ El bon poeta que “ambicioni” pensar, ha de “sospesar” contínuament els continguts que vulgui incorporar poèticament.⁴

La poesia, des d’aquesta darrera perspectiva, vendria a coincidir amb “*la parenta pobra*”, cercadora de la coneixença, enfront de “*la parenta rica*”, més pendent de l’orfebreria bella, segons distingeix, amb excel·lent pedagogia, Bartomeu Fiol.⁵

L’acabament del període hermètic amb *Primizie del deserto* (1952) coincideix amb la necessitat del poeta de pulsar la vida, de reviure-la. Voldrà tenir “*Notizie di Giussepina dopo tanti anni*”... I pretindrà, tot seguit, —aquesta és la missió bàsica del poeta— “*honorar la veritat*”. En el recull *Onore del vero* (1957), en el que honorar allò que és vera esdevé un pes, ens mostra la responsabilitat que ha d’assumir sobre les seves espatlles. Així, sols des de la consciència de l’esforç que suposa esbrinar un poc de certesa, arribarà al magma de les coses, al seu fonamental inescrutable. A l’obra *Nel magma* (1963) apareix un element filosòfic imprescindible per entendre l’obra

³ *Pender, pesar, pensar y su familia*. Vicente Cristóbal, Revista Iris, pàgines 25 i 26, abril del 2002.

⁴ *Poètica de l’ambició*. Hèctor Bofill, «Avui», pàg. 20, 28 novembre del 2002.

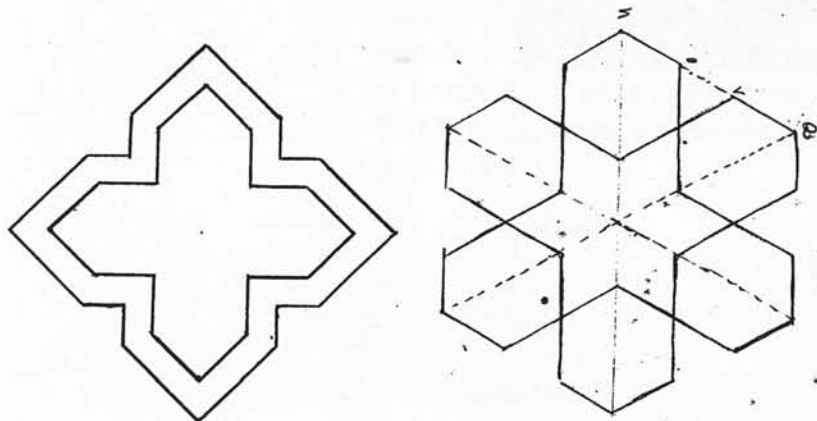
⁵ “*La parenta pobra i la parenta rica*”, Bartomeu Fiol, al «Avui», ed. de 31 de desembre del 2002

¹ «*La Repubblica*», entrevista realitzada per Laura Lilli a Mario Luzi el 26 de maig del 2002.

² «*La Dilettante*», entrevista de Katia Migliori a Mario Luzi, pàg. 71, QuattroVenti, Urbino, 2002.

luziana "il mutamento", és a dir, el canvi continu de tot, que alimenta la tensió permanent de la seva poesia. Es tracta d'una poesia que roman en "attesa" (a l'espera) d'una resposta que, en bona tradició socràtica i hermenèutica, tanmateix, no pervindrà mai del tot. Perquè, a més a més, al costat de la raó, s'amunteguen els dubtes i, vora el coneixement, que separa i divideix, s'aproxima a una coneixença importantíssima: "la conoscenza per ardore" que es cohesionava mitjançant "sprazzi nel buio", això és: a través d'espurnes imperceptibles que toquen l'obscuritat, el no-saber.

D'altra banda, Mario Luzi, com tots els grans poetes, assumeix que no tot és comunicable... Conseqüentment, mai no oblida la modèstia amb què s'ha de solcar la mar poètica, ni tampoc que s'ha de valer del "non detto", (d'allò que no es diu) a fi de

rapinyar una mica de veritat. I, en efecte, es val d'un llenguatge orfe de mots, però ple de realització en l'esguard de l'altre, el destinatari dels versos amb el qual el poeta és solidari. L'exploració seguirà adreçada al fons de les coses, —als eixos que sap invisibles—; és el moment d'investigar tot l'enclotat *Dal fondo della campagna* (1965). Però, és el 1971, amb el llibre *Su fondamenti invisibili*, quan el to dialèctic de la seva obra queda refermat per a sempre. La necessitat imperiosa de coneixença es bastirà de controvèrsia, de conflicte, en l'obra *Al fuoco de la controversia* (1978), en la que el foc esdevindrà «flames-veus» diverses (desig, memòria, somni). El poeta pren consciència de la multiplicitat de la realitat i de la limitació de l'home envers l'il·limitat.

La feblesa de la coneixença es comprova amb l'extensió de la seva fragmentació. La vida, així mateix, es troba disseminada, i, en els seus fragments, és possible cercar-hi la totalitat. És l'hora de *Per il battesimo dei nostri frammenti* (1985).

I també, en convenir, el poeta pot instal·lar-se en el "dubito, ergo sum". Luzi no abandona la vacil·lació inicial que, —insistim—, sempre duu implícita una reconeixença de la senzillesa de les troballes. El "pensiero poetante" es desplegarà fluctuant. "Il fluttuare del pensiero" de la poesia luziana permet no

quedar-se enrocat en la decepció. Si la realitat és dolorosa, la pròpia dialèctica, el moviment continu de les onades poètiques, li oferiran, aviat o tard, algun horitzó esperançat. Cal recordar que en italià "flutto" significa ona; les ones fluctuen i, a "l'improvviso" (de forma fortuïta), porten les imatges poètiques.

Així mateix, en el seu l'itinerari poètic, Mario Luzi rescata la figura del pintor sienès Simone Martini i referà el seu periple a *Viaggio terrestre e celeste di Simone Martini* (1994). Un viatge entre la nostàlgia i el desig, en què l'escriptor reviu el camí del seu alter ego, el propi Simone Martini. [L'adolescència de Luzi va transcórrer a Siena]. El poeta es demana quin paper hi juga l'escriptura, de la mateixa manera que el pintor reflexiona sobre el de la seva pintura. Quin és el límit de l'art?

Quina nostàlgia (de nostos = viatge i d'algos = dolor) ens perfà? Aquesta obra, potser una de les més importants de tota la poesia dels darrers decennis a Itàlia, acaba amb un poema que selecciona magistralment l'essència del llegat filosòfic de Parmènides i Heràclit: "È, l'essere. È./ Intero./ Inconsumato, pari a sé./ Come è diviene/ senza fine/ infinitamente è/ e diviene/ diviene/ se stesso/ altro da sé". El temps és l'espera del pensament.

El retorn no és simplement un retorn, el retorn "è un'altra esperienza fatta con l'esperienza dell'andata". Perquè en tot ésser humà, com reconeix Mario Luzi, es produeix un debat

humaníssim i inexcusable: entre allò que ha estat, allò que voldria haver estat i allò que ja no tindrà temps d'ésser.

Finalment, a *Sotto specie umana* (1997), el poeta deixa parlar les altres espècies. La humanitat no pot reduir-se sols a l'home: "C'è perfino un osso che parla". La poesia va del finit a l'infinit i, per això, no es pot excloure cap veu. Luzi, "il più grande poeta italiano vivente",⁶ es plany, en el pla moral, en comprovar allò que ha conquerit l'ésser humà. Aquesta mancança ètica patida per la humanitat provoca que la coneixença assolida esdevengui amarga, però, recordem, l'amargor roman, com les idees, sempre en moviment i, per això mateix, pot esvaïr-se en certa mesura. Només caldrà tenir el coratge de plantejar-se noves preguntes.

Lluís Servera Sitjar

⁶ *Quaderno della Biblioteca «Massimo Ferretti» Giuseppe Bompreszi, pàgina 20*

Gabriel Rotger

Rotger

*Arriben lentes pluges violentes calamarsades
vénen les platges esgarrades per les ungles
de la tramuntana.*

(Odiseas Elitis)

DE TANT EN TANT
unes alenades d'aire marí
refluïen al nostre entorn
eixams de mosquits brunzien
com pluja d'argent en l'ull del sol que fugia
la teranyina d'una llum canviant
encenia el pensament
lluny
en la distància que ens agombolava
percussió seca i sincopada de timbals
el llac semblava no tenir fons
en la tebior del darrer crepuscle
inaconsegüible
fugisser nirvana
curull de llanternes màgiques i formes sorpreses
opaques transparències en la tebiesa de l'aigua
s'enlairaven cants ofegats i malenconiosos
aleshores
tot s'anava reduint a un espetegament
de somnis obscurs
una mena d'arc de Sant Martí
d'on la sang gotejava
sobre les escames increïbles dels peixos.

Miquel López Crespí

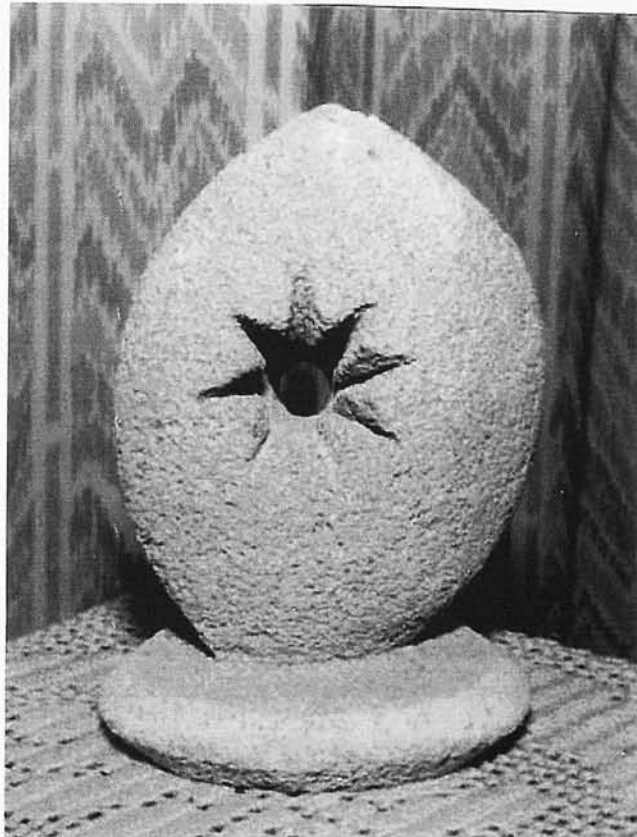
D'imprevist

Si s'acaba aquest llibre, mort pel pes de la música i de la incerta estela de les estrelles perseguides, amor, no muires tu també. Si l'adagio és el darrer moviment dels nostres passos, tan lents com la set, tan feixucs com la basca sense cor de l'estiu, fuig, amor, ben lluny de nosaltres, darrere dels vents sense nom, de les aus multicolors que ignoren el seu destí, de les terres transparents sense boira. Alt en la distància.

I torna, com tu saps tan bé, una hora perduda d'un any qualsevol, en esllavissar-se les terres del dia, sense avisar-nos, fent-nos creure que l'oblit és cosa nostra, que t'invocuem al nostre lliure albir i sabem més de tu que tu mateix. Enganya'ns, amor un vegada més, i d'imprevist, del buit desnona'ns...

Ramon Guillem

De *Maregassa*,
Edicions Proa,
Barcelona 2002.

Bernadí Homar, estrella

«Poemes de carn i paraules» de Mercè Domínguez (*)

En poesia hi ha uns temes especialment recurrents com són l'amor i la mort, i tot allò relacionat amb el pas del temps que, al capdavant, sol estar lligat també a l'amor i a la mort: l'amor que fuig i la mort que espera. Endemés, cal remarcar que sovint aquesta temàtica recurrent es combina en l'etern ball que Eros i Tànatos desenvolupen en presència de Cronos.

Des de la Bíblia i els grecs, passant per la poesia trobadoresca, aturant-nos en el gran poeta eròtic que va ser Ausiàs March, sense oblidar els místics, recordant el primer psicoanalista freudià que va ser Shakespeare, sense necessitat d'esmentar Casanova, Sade i altres especialistes, però sí tenint present els romàntics i naturalistes del segle XIX i, en fi, fent un cop d'ull més o menys voyeurista al panerotisme artístic i literari del segle XX, podem afirmar l'obvietat que l'amor ha impregnat des de sempre la poesia i la literatura en general.

Tanmateix, no és sobrat recordar que la veu eròtica ha estat patrimoni masculí –gairebé en exclusiva– pràcticament fins el segle passat.

És així que aquests *Poemes de carn i paraules*, constitueixen la particular aportació que –des d'un punt de vista femení– fa Mercè Domínguez al tema universal i perpetu de l'erotisme. I un dels seus trets més destacables, és la visió purificada d'aquest erotisme; purificada en el sentit que Eros prescindeix de la contraposició de Tànatos i roman al marge de la tirania de Cronos. En altres paraules: en el conjunt d'aquests poemes, l'erotisme no necessita equilibrar-se amb la mort o amb la degradació del temps, sinó que s'equilibra en si mateix reintegrant l'esperit i la carn, i ho fa en un temps detingut o sostingut.

Així, doncs, la primera o principal característica d'aquests *Poemes de carn i paraules*, com s'explica ben clarament a la contracoberta del llibre, és que es tracta d'un "cant a la reunificació de l'anima i el cos".

Que és un cant, ho evidencia el seu to i el tractament del seu contingut, que no de bades està introduït per un fragment del Càntic dels Càntics. En efecte, és un cant –i això m'interessa destacar-ho– en el sentit contraposat al playn.

La poesia amorosa –la literatura amorosa en general– molt sovint té una visió turmentada de l'amor que es mou entre els marges del desamor i la follia. La literatura eròtica –si bé es troba més a gust en ambients festius, lúdics i alegrement lúbriks– tampoc s'allibera totalment d'aquest sentit turmentat de desitjos dolorosos i passions embogides. Aquí no hi ha res d'això: en aquests poemes hi ha el passeig intemporal pel plaer; un passeig apassionat per la sensualitat, un passeig obert i franc per una sexualitat que no tan sols no té perquè amagar-se, sinó que es mostra expressivament, assimilant-se a la versatilitat de la paraula.

El títol del llibre: *Poemes de carn i paraules*, ens indica clarament quin és el tractament que Mercè Domínguez dona al seu món eròtic. Per una part, la carn concentra el referent físic, mentre que les paraules

constitueixen el referent psíquic i espiritual; finalment, la conjunció copulativa (mai tan ben dit) no és un mer element per a un contacte adjacent, sinó que representa una penetració, la consubstanciació del cos i l'ànima. Efectivament, hi ha un continu transvasament de fluids i energies entre la carn i les paraules, com podem veure, per exemple, en aquests versos:

... *escrivim (...)*

sobre els papers nus totes les nostres paraules. (p.30)

és a dir: escrivim sobre el cos la nostra espiritualitat. I un altre exemple entre els molts possibles:

que els mots arrelin en la teva pell. (p.34)

Però no és només que allò espiritual cerqui materialitzar-se, encarnar-se en un cos amb tota la seva xarxa de sensacions i sentiments, sinó que, a l'encontre de l'espiritualitat acudeix el cos amb tota la seva energia eròtica. Per això es parla de "luxúria sacra" (p.45) o de "àpat sagrat" (p.57), i per això es parla dels *esperits lliurats a l'amor* (p.13). I aquest encontre que podríem qualificar d'amorós entre la carn i les paraules, entre Eros i Psique, es manifesta en aquests poemes com un continu lliurament mutu, i és un continu galopar cap a la consecució del goig en què la copulació dels cossos és transcendida per la unió psíquica i fins i tot mística.

... *galopàvem...*

cap al sojorn (...) dels sons (...) que encara no tenen mot.

I aquest treball no és cosa que es pugui o convengui ajornar, ni tan sols apel·lant a un cert "principi de realitat". Per això, en aquests poemes es repeteixen expressions d'urgència com

Que sigui ara i no després (p.11)

... *ara mateix vindré de pressa* (p.19)

no triguis gaire, corre, de pressa... (p.27)

I ens ve a advertir de l'equivocació de considerar efímer el goig, i de l'error de reduir a segons l'explosió de l'orgasme, perquè:

No hi ha més que un dia i un món

... *els segons*

per sempre perdurables. (p.35)

o bé quan afirma:

allà on el gel és flama ardent

(...) no hi ha cap futur ni passat. (p.43)

Finalment, aquesta consecució del mot, de la paraula com expressió reeixida del desig, té, com una de les seves primordials conseqüències, l'assoliment de l'equilibri; o, per dir-ho en paraules de l'autora, és la *paraula que cerca repòs* (p.29)

Magdalena Vidal, dibuix a llapis des d'una fotografia de Dora Maar

→ Pel que fa a les qüestions formals, només vull dir, seguint Salvador Oliva, que aquests poemes, encara que estiguin compostos d'una manera lliure, no estan formats per simples ratlles, sinó per autèntics versos, com podem apreciar per la seva musicalitat sinuosa que, per altra part, acompanya perfectament la sensualitat del text i l'expressivitat endolcida, malgrat l'explicitació sexual de molts dels seus moments.

Però no és tant l'estructura més purament formal la que a mi em crida l'atenció, sinó una altra que apareix adesiara completant el sentit més transcendental de la unió o reunió de l'ànima i el cos en una energia creadora. Em referesc a l'encavalcament de conceptes des de l'experiència més física a la més anímica, com per exemple quan situa la veu en un lloc intermedi entre la carn i les paraules:

cos contra cos, veu contra veu, mot contra mot. (p.15)

Encavalcament que, a la fi, es tanca en un cercle com expressió de la unitat còsmica i a la vegada encarnada. Dos exemples ben notables els podem veure en els poemes *Retalls* (p.21) i *Dansa d'Eros i Psique* (p.31)

*Espasa que creua el mont de Venus i bull victoriosa en la dansa,
dansa subterrània que amara fractals d'or entre els ecos dels petons,
petons que s'escampen lliures i lascius cap avall cercant l'espasa.*

En definitiva, ens trobam davant un llibre perfectament unitari en què, la passió no participa del turment, ni el goig està rosegat per la culpabilitat, ni el plaer és una reacció a l'ansia; sinó que, en un llenguatge natural i essencialment poètic, es va desgranant la immensitat del paradís que –lluny de ser un paradís perdut– ha estat i és encara un paradís ocult rere la neurosi que les societats generen amb l'excusa interessada d'un cert ordre. Aquest paradís ocult, a partir d'avui, ho és una mica menys. Que en gaudiu, del llibre i del paradís.

Víctor Gayà

(*) Presentació a la llibreria La Rosa als llavis,
Palma, 22 de maig de 2003

Maig 2003

Magdalena Vidal, dibuix a llapis

*Avui comença la primavera amb un verd esponerós que vessa però tenyit, per desgràcia, de vermell.
Tanmateix, vull oferir-vos aquest poema perquè a les paraules, no ens les mataran mai:*

**PARAULES D'OCCIT
PARAULA DEL POBLE**

PAU, AMOR, DÉU, LLIBERTAT,
cauen de la vostra boca
com si fossin cadàvers calcinats.

Mastegau aquestes paraules
envanits per un orgull equívoc
que s'alimenta d'allò estèril.

Cercau seguretat en la por,
en el gran ull que ens vetlla
per mantenir la nostra ceguesa.

PAU, AMOR, DÉU LLIBERTAT,
de la vostra llengua rodolen
sense trobar repòs ni aturall.

Com a xarxes cauen dins la mar
atrapant els peixos que volen nedar
a lloure en el besllum de les aigües.

Mirau com boquegen
tacades de sang, esfereïdes per l'esclat
de trenta mil bombes.

Mirau com ploren
les dones i els infants
llàgrimes de petroli que mai eixugaran.

Amb la parla del poble us dic:

No hi ha més futur
que el d'una ma estesa
per donar asil a la buidor.

No hi ha més prevenció
que la de l'amor
ni més banderes que la VIDA.

Àngels Cardona

21 març 2003

Oasis del desert

El cel sense parcel·lar cobria i acaronava
l'immens redol solitari, on la gent
callava i sotjava. Respirava
l'aire calent que de dia abrasava el paisatge:
pedra que es desfeia,
arena voladora i molt viatgera.
Fins arribar a l'oasi,
un infinit amb dunes d'ones suaus.

Arena i aigua. Oasi: Kharga.

L'aigua sortia formant un doll
com el cos d'un home gran:
calenta, perquè l'interior de la Terra, com l'home,
mai no està quiet: es mou,
provoca terratrèmols,
treu foc i fum. Fa córrer el magma.

Arena i aigua. Oasi: Dakhla.

L'home i l'aigua s'enllaçaven
dins els jardins, vergers
amb palmeres, magraners, albercoquers i tarongers.
Ells treballaven; l'aigua passava
fins que, esgotada, arribava al límit
o frontera de la penetració
entre arena i verdor.

Si un raig de llum aconseguia traspasar
les vincladisses fulles de palmera,
es feien mirallets mòbils
ran de la verdor tendra
de l'herba de les sèquies.

Arena i aigua. Oasi: Farafra.

Hi havia silenci, després del bany nocturn a la bassa.
Caminaven fins a una duna, s'estiraven
i tots els estels del cel es desfermaven,
perquè volien anar a parar sobre els rostres
tallats a cops de sol i vent.

Arena i aigua. Oasi: Baharia.

A cau d'orella hi tenia els poetes
que li deien coses, les seves paraules
pessigollejaven la pell. Sentia Mahmud Darwix:
*Desert! Fa mil anys que he sortit a la llum,
ells m'obriren la porta de la cel·la i vaig topar amb la llum.*

Si es trobava un poc abandonat
i massa lluny de casa,
Ibn Aixa de València escrivia
aquestes paraules al call de la seva mà:
*Lluïa com el cel, aquell arbre
i de sobte les flors van fer-se estrelles.*

Vivia els moments
dels albercoquers desfullant-se.

Arena i aigua. Oasi: Siwa.

El damascè Nizar Qabbani li recordava
allò ja impossible que tant li havia agradat:
*Una alcova petita que miri al nord,
i amb el llit fet per la meua mare.*

Sota els estels del desert
l'alcova era immensa i el llit,
arena sempre viatgera, un lloc on rebolcar-se
amb els versos i la nit.

Siwa, fotografia de Joan Manresa

Joan Manresa, fotografia de Dakhla (Egipte 1999)

Els poetes es comportaven
 com els millors companys de viatge,
 ho veia escrit
 amb tinta feta de dies.
 Es llegia molt bé.

Arena i aigua. Oasi: Gara.

De dia i de nit encenia una memòria àrab,
 un passat que reviscolava dins la sang.
 Si algú hagués intentat negar-li la veritat,
 ell i els poetes haurien desembeinat
 les millors i més batalladores raons
 per a una intifada verbal.

Arena i aigua. Oasis: Kharga, Dakhla, Farafra, Baharia, Siwa, Gara.

I el temps esmicolat
 fugint de les mans.

(Inèdit)

Joan Manresa

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

Telèfons : Paco 600 44 44 27,

José 607 98 45 97,

Toni 607 98 46 97.

**Carrer de Son Magraner, núm. 4
Son Espanyol, (07120 Palma)**

Fax 971 439001

**Taller
aluminio**

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

☎ 971 43 84 33

Trobareu S'Esclop a les llibreries:

LLibreria

La rosa als llavis

Ramon Llull, 16 A.
Ciutat de Mallorca
Tel. 971 72 19 85

NORMA
Comica

Nuredduna, 7
971 77 13 25

Fc. Martí Mora, 14
971 78 01 21

normapalma@teleline.es

Farys ESBO

illa de llibres

**CENTRE D'INFORMACIÓ I PROMOCIÓ
DE LA CULTURA ESCRITA DE MALLORCA**

Plaça de l'Hospital, 4
07012 Palma · Tel. 971 229092
C I F G-07646763

SAGITARI
libreria

Carrer de Joan Miró, 62
Tel.: 971 73 06 08
Fax.: 971 28 33 88
e-mail: xabraham@teleline.es
07015 Palma de Mallorca

Sergi Rodriguez Bestard, porta d'Eivissa

El temps de les cireres

(El millor homenatge, és llegir-la)

A la novel·la *El temps de les cireres*, Montserrat Roig ens fa conèixer una època i —amb la mirada de la principal protagonista, Natàlia Miralpeix— ens mostra els canvis que s'han produït durant la seva absència, la sorpresa que li produeixen fets senzills, fins i tot anodins i corrents com el tràfec, l'aeroport de Barcelona, el mural de Joan Miró, la propaganda que vessa grollerament damunt les carreteres i la ciutat, perquè, tot plegat, contrasta amb la idea preconcebuda, que s'havia forjat durant el seu "exili", sobre l'endarreriment de la ciutat natal, que, sorprenentment, té més vida, en tots els sentits, que la que havia imaginat des de fora del país. Per mitjà de Natàlia, ens mostra una realitat quotidiana que, -en tornar d'una llunyania relativa-, ens descobreix facetes que potser d'aprop no veuríem tan bé... La introspecció i la immersió en el món passat i present de l'heroïna conjuminen en el seu cap; allò que ha deixat darrera, a Anglaterra i les idees que sorgeixen en veure la realitat quotidiana, que no s'ajusta a allò que n'havia imaginat...

Natàlia ha tornat en uns moments de forta tensió, dramàtics; el seu retorn coincideix amb la mort de Puig Antich, l'anarquista condemnat i executat pel franquisme; però, tot i que es sent molt afectada per aquell fet, en la seva consciència i en aquelles tristes circumstàncies, es barregen la quotidianitat casolana (tan poc compromesa com la preocupació per un receptari de cuina) amb altres tràgics fets anteriors —que també la commogueren— succeïts a Astúries o la detenció i mort de Grimau. En el seu soliloqui, Natàlia rememora les accions en els anys d'exili voluntari a Anglaterra, com va aprendre l'art de fotografiar i les circumstàncies de la plàcida vida a l'estil britànic. Compara els records recents amb el vells; recorda que en partir de la ciutat cap a l'estranger encara hi havia tramvies, però, en una cosa no ha canviat, l'estimada urbs segueix tan bruta com sempre: "*La perspectiva de la placa d'Espanya, amb la mona de Pasqua al mig, li semblà més bruta i lletja que mai*"...

Més endavant, es produeix l'encontre amb els parents i en acarar les seves curolles i manies, es donarà un fort contrast entre la mentalitat de qui ha romàs al país i la del que ha viscut prou temps a l'exterior. És el xoc entre una forma de pensament burgès i una altra que, si bé ha partit des del mateix punt, ha evolucionat gràcies a l'estada a Anglaterra i França i a les experiències pròpies, que l'han decantada cap a un altre pensament més crític de l'entorn propi. I ara veu al seu voltant una situació reprobable, en l'àmbit de la seva família i en el de la pròpia terra... Observa la vida dels seus germans, la de les seves dones, la dels oncles, i tot plegat, li sembla molt mesquina. A més d'aquest contrast, hi ha una història personal fosca, la del

pare de Natàlia, que al llarg del llibre se'ns anirà descobrint, de mica en mica; tot junt li donarà a estones un to un poc misteriós, per l'ocultació que li fan els seus parents, fins que, —en arribar a l'aclariment del nus—, Natàlia sap que, l'altre temps totpoderós cap de família, resideix a una llar per a malalts mentals; la novel·lista destapa i descriu detalladament quina bogeria l'ha menat al manicomi i quines varen ser, en temps pretèrits, les seves relacions amb els fills i la seva dona.

A Natàlia, en aquell món familiar amb tan poca punta, només li ofereix una certa esperança de futur la joventut, representada pel seu nebot, encara que la ignorància dels joves li fa patir quan pensa que una part important de la història es perdrà per no haver-la transmesa al jovent, que no sap gairebé res del passat pròxim i que no sembla preocupar-se gens d'ignorar fets i personatges d'importància per a ella... I, comparant-les, creu que la seva generació fou més combativa que la que troba al seu país... Però el retrobament de n'Harmonia, dins aquella societat tan fada, fa que, així mateix, hi trobi actituds positives, testimonials i, fins i tot, de transmissió de coneixements. La mateixa Harmonia, la pintora, —com recorda Natàlia Miralpeix— li inculcà l'amor per l'obra ben feta; l'orgull pel treball dels catalans d'abans de la guerra; d'abans d'aquell greu i incívic conflicte bèl·lic que havia romput, desbaratant-lo, el país i els seus projectes. N'Harmonia, amorosa dels colors, li encomanà la virtut de l'observació, la passió de la mirada i l'estimació per les formes i els pigments. Montserrat Roig ho escriu d'aquesta manera: "*I això ho va comprendre la Natàlia quan se'n va anar de casa: a mesura que deixava lluny el seu passat començava a mirar, les coses adquirien un relleu nou i es vinculaven amb ella sense neguits. Potser, sense ella saber-ho prou, el que havia fet durant aquests dotze anys era "mirar" i ara tornava per connectar de nou?*" i, en boca de n'Harmonia, es reflecteix l'estat d'ànim dels que no fugiren o dels que tornaren per amor a la pàtria, i, —segons les seves pròpies paraules— visqueren "*dins aquesta mena d'exili interior a què ens han forçat a viure*"...

Els Miralpeix, —la classe social de Natàlia— havien mantingut, malgrat tot, potser per inèrcia, uns costums, una patina cultural: anar al Liceu, el gust per l'obra wagneriana, el ballet, la música i, juntament amb això, patiren el desassossec i un malestar difícil de definir. L'obra de Roig traspua aquell ambient; desfilen a l'obra una galeria de personatges d'aquell grup social dins la comunitat catalana, que li serveixen per fer-ne una dissecció, una crítica als seus comportaments, encara que ho fa des d'una visió que, més que corrosiva, més tost és

lluïda i no exempta de comprensió i fins i tot de simpatia i llàstima, perquè el projecte trencat, —que els havia il·lusionat abans d'aquell desbancament— significà la seva desfeta i la del pèrdua del seu paper social; i quan es desfèu sols en quedaren miquetes no gaire gratificants; i, així mateix, reflecteix quins entreteniments ompliren, dins el que fou possible, el buit que es va produir i descriu la corrupció que es va generar en l'ambient cruel de la postguerra: l'especulació descarada d'immobles, l'"estraperlo", la misèria física i moral...

Però *Els temps de les cireres* no és un retrat costumista dels personatges, encara que Roig perfili curiosament els hàbits d'una època anterior i els costums de la coetània, i contengui aspectes testimonials curiosos, fins al punt d'arribar a descriure els gusts gastronòmics particulars d'algunes de les figures de l'obra, sense esquivar la descripció de les seves inclinacions personals i, quant concerneix les activitats sexuals, les més variades tendències, o quan es refereix a la vida quotidiana a l'hospital i —paral·lelament al que ja s'ha dit abans— descriu la diferència de tracte que rebien, segons les classes socials, els malalts al manicomi. Dins el nucli principal de la novel·la, es van entruyellant històries secundàries i complementàries, com la de la cambrera —que és la peça popular dins la família— allunyada en el comportament diari dels seus senyors; les seves accions i reaccions hi difereixen gairebé en tot; a tall d'exemple, la criada escolta fidelment el programa radiofònic d'«Elena Francis»... i estalvia per casar-se (i ho fa quan ja frega la cinquantena d'anys) amb un menestral que l'ha festejada moltíssims d'anys; però, a la vegada, manté una peculiar relació amb la tia de Natàlia, la qual quan beu massa, cosa que succeeix sovint, sempre té el conhort de la fidel minyona, qui la cura donant-li camamil·la i la renya pel mal que fa a la seva salut...

Montserrat Roig tampoc no deixa al marge l'aspecte polític de l'època. Així, a la conversa que mantenen Natàlia i Arcadi Segura, hi ha fins i tot una mostra precoç de desànim polític i de desil·lusió entre els que lluitaven perquè canviàs la situació; Roig escriu: «-Com van les coses, aquí, pregunta a l'Arcadi. -Si fa no fa, tal com les vas deixar. -He vist grans cartells que anunciaven fascicles sobre la revolució... -I també trobaràs llibres marxistes als quioscs, féu l'Arcadi, però, que hi fa si tot continua igual? Te'n vas anar quan mataren en Grimau, no? -Una mica abans, contestà la Natàlia, pel juliol de 1962. -I ara han matat en Puig Antich, (1) afegí, l'Harmonia diu que no passa res per culpa dels

comunistes. L'Arcadi va riure, -no li facis cas, ja saps el tarannà de l'Harmonia, s'ho ha fet tot sola, ha lluitat amb el bec i les dents i n'està orgullosa... Ningú de nosaltres no gosa confessar la nostra impotència. Són molts anys i nosaltres ens fem vells, no ha canviat res».

Montserrat Roig

A la novel·la sovintegen referències literàries de Wilde, Antonioni, Hemingway, Dos Passos, Virginia Wolf i altres escriptors; l'obra conté efectes estilístics molt semblants al del llenguatge cinematogràfic com viratges, passar d'una situació a l'altra, com si es tractàs d'un *flash back* i sovint s'hi intercalen frases en llengües estrangeres. L'escriptora divideix el llibre en sis capítols: *Gorgs*, *Aroma de tardor*, *Corns de caça*, *Quietud*, *Becaines d'àngels custodis* i *Només somnis*; els encapçala amb una tria de versos de Joan Vinyoli, Gabriel Ferrater, d'Apollinaire (la ver-

sió escollida és la de Marià Villangómez) i Shakespeare; també hi apareixen un fragment de Juli Cèsar (en la versió de Josep M. Sagarra) i poemes de Josep Carner i Salvador Espriu. Sembla com si els versos del poeta de *Sinera* (2), que obrin la sisena part del llibre, li haguessin servit de *leit motif* a l'hora de la creació de la novel·la, car són plens d'inquietud i d'intencionalitat onírica:

*No t'acull cap repòs,
d'ombra bona, de casa.
Només somnis, al fons
de la meva mirada*

D'aquesta obra, d'ençà de la seva publicació (3), se n'han fet successives edicions; des del principi, el llibre, tant per l'estil de l'autora com per l'originalitat en el tractament del tema, fou acollit amb moltíssima d'atenció pel públic. La polifacètica escriptora catalana va exercir, així mateix amb prou èxit, el periodisme i s'especialitzà en les entrevistes a personatges de la vida social i política donant-les-li un caràcter original i creatiu. I, a més de la novel·la, va conrear el gènere del llibre-document. Amb *El temps de les cireres*, l'any 1976, Montserrat Roig guanyà el Premi Sant Jordi de Novel·la. Per acabar aquest comentari, afegirem que el millor homenatge pòstum que se li pot retre és llegir-la.

Joan Fullana

- (1) 1974 (2) «Primera història d'Esther»
(3) La primera edició era d'abril de 1977.

Poesia francesa d'avui

Maties Tugores i Garau

Nascut el 1925, a Lampaul-Guimiliau, **JEAN-YVES LE GUEN** és periodista, novel·lista, conferenciant i dramaturg. Ha escrit més de quaranta obres. Ha rebut nombrosos guardons: més de dotze "Grand Prix" i així mateix els premis: «Wilfrid Lucas», «Paul Valéry» i «Sacha Guitry». Dels seus llibres, destacarem: "Abrupte Mémoire" (Ed. Millas-Martin), "Des forêts de pins" (Ed. Unimuse), "Dans le déhanchement du vent" (Ed. Cahiers Froissart). Els presidents francesos Valéry Giscard d'Estaing, Georges Pompidou i Jacques Chirac li atorgaren, respectivament, a La Baule, Perpinyà i Saint Malo, el «Grand Prix du Président de la République», pel conjunt de la seva obra literària.

L'enfant espérance

Oh !
je sais
nous avons déchiffré des grimoires
ouvert la porte d'or des athanors du rêve
et même lu dans la lumière des étoiles
le poème
aboutissement de nos mémoires

Mais il en fallait plus
pour lever plus haut l'arbre
l'ensemencer d'oiseaux
de fleurs
de fruits sucrés
et des frémissements
des paroles des sages

Heureusement
l'enfant se levait dans nos têtes
né de noms
porteur d'étincelles et de rires
et vrai
jusque dans la qualité de ses mots

Emerveillé
c'est lui qui guiderait nos phrases
dans le livre
notre jardin d'Eden intime

Le Relecq-Kerhuon, 28-03-03
Inédit

El nen esperança

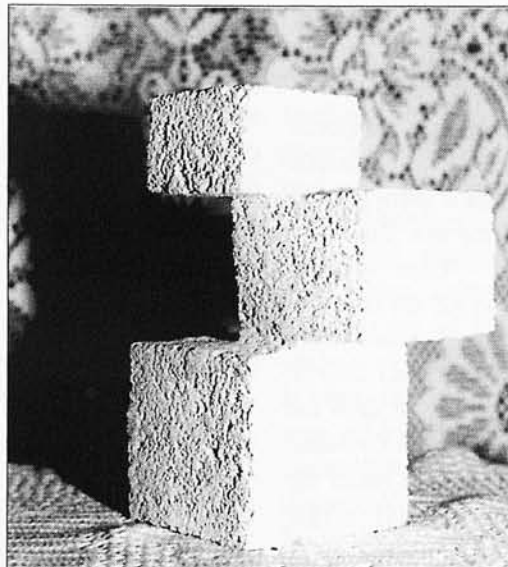
Oh!
sé
hem desxifrat galimaties
obert la porta d'or dels atanors del somni
i alhora llegit dins la llum de les estrelles
el poema
resultant de las nostres memòries

Però en feia falta més
per aixecar més alt l'arbre
sembrar-lo d'ocells
de flors
de fruits melosos
i dels esgarriaments
de les paraules dels savis

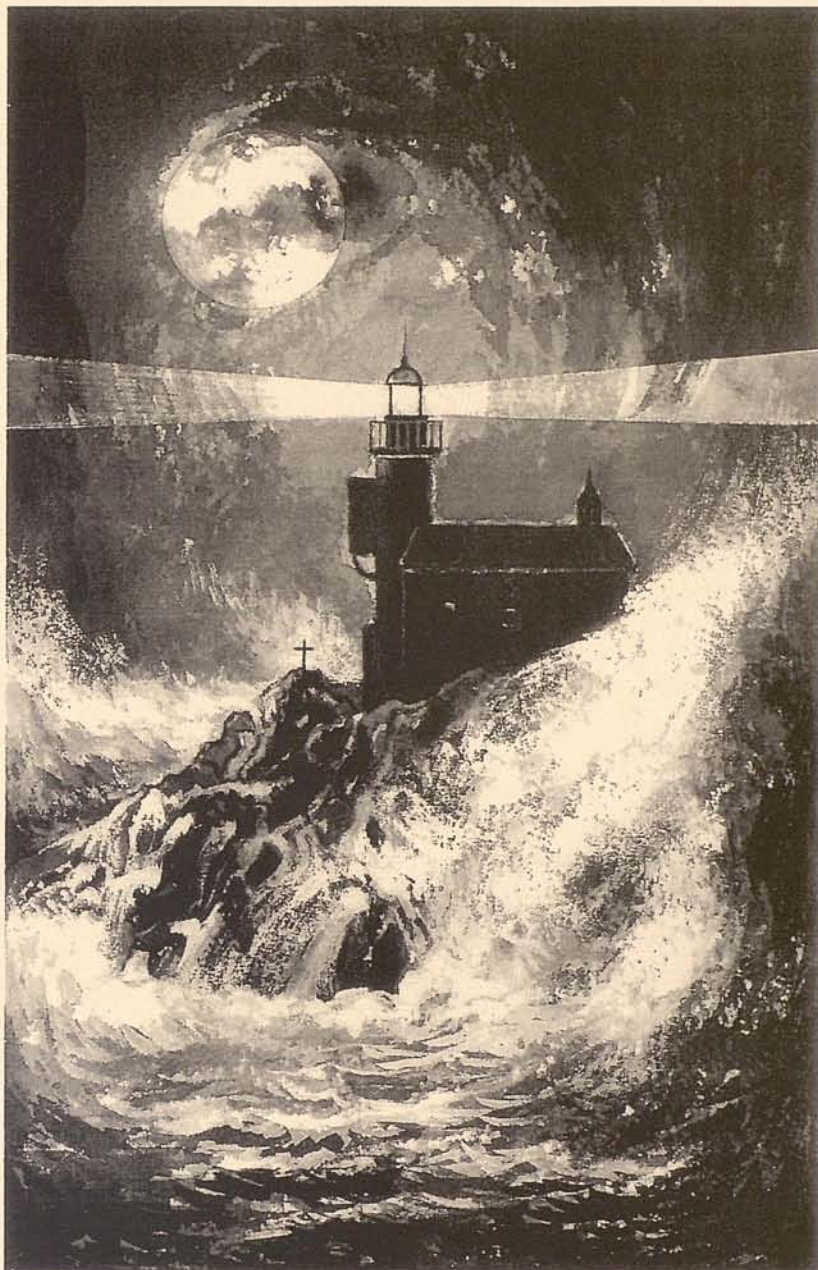
Feliçment
el nen es perfilava dins nosaltres
nascut de noms
portador de vitalitats i de somriures
i vertader
fins la qualitat de llurs paraules

Meravellat
és ell qui guiaria les nostres frases
en el llibre
el nostre jardí de paradís íntim.

Le Relecq-Kerhuon, 28-03-03
Inédit

Bernadí Homar, Cubs

Angel Baldovino: "Far de Tévenec"

El proper 25 de juliol, a la Sala del Piano de la Fundació ACA, a Son Bieli (Búger) es presentaran els CD del Conjunt Instrumental Contemporani de l'Orquestra Simfònica de les Illes Balears (OSIB); faran la presentació el nostre col·laborador Agustí Aguiló i Bordoy, -director del citat conjunt- i Maties Far, coordinador de l'Àrea Artística d'ACA **Encontres**, Abili Fort, -gerent de l'OSIB- i Antoni Caimari, president de la Fundació ACA.

En el disc compacte 1, hi ha les Obres «*Tévenec*» de Javier Pérez de Arévalo, (dedicada al compositor Xavier Carbonell), «*Muerte Química*» de José Miguel Sanchís, «*Divina Il·lum de gràcia. Obertura i Ària*» (amb la participació del solista Antoni Aragón) i, finalment, «*Reflexos*» d'Antoni Colomar.

En el disc compacte 2, hi ha les Obres «*L'Esfera Translúcida*» de Xavier Carbonell, «*Es va fer silenci al cel, cosa de mitja hora*» [Cantata per a soprano i grup instrumental] de Bartomeu Artigues (amb la interpretació de la soprano Fanny Mari). Aquesta obra està composta de les parts *Les cartes*, *Els segells*, *Les trompetes*, *Les copes* i *Visions relatives a la fi del temps*.

AIRE ACONDICIONADO - EQUIPAMIENTO HOTELERO

HUMICLIMA

SERVICIO Y GARANTIA

www.humiclimate.com

HUMICLIMA - Camí Vell de Bunyola, 39 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas 971 431 216 - S.A.C. 971 431 090 - Fax 971 200 228 - 971 754 751 - E-mail: humiclimate@humiclimate.com

KLIMA HOTELS - Avda. 16 de Julio, 53 - Pol. Ind. San Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas y S.A.C. 971 900 390 - Fax 971 900 395 - E-mail: klimahotels@ono.com